

Handling 2024 nr 102

Motion av Kristina Bergman Alme (L) om ökat stöd efter vårdnadsöverflytt

"En barndom går inte i repris," är ett ofta använt uttryck i debatten. Ändå finns det mer att göra för att säkerställa att barndomen blir så trygg, bra och förutsägbar som möjligt.

De barn som omhändertas av socialtjänsten enligt Socialtjänstlagen (SoL) och Lagen om vård av unga (LVU) gör detta på grund av att deras föräldrar uppvisar så allvarliga brister i sitt föräldraskap att de, trots tidigare insatser för att stärka och stödja föräldrarna, inte kan fungera som föräldrar. Dessa brister kan inkludera missbruk, psykisk ohälsa eller bristande intellektuell eller kognitiv förmåga, vilket resulterar i vanvård. Sammanfattningsvis behöver barn föräldrar, men föräldrar kan inte alltid ha rätt till sina barn.

För barnen som placeras i familjehem blir tillvaron ofta mer förutsägbar; löften hålls, det finns mat på bordet, de får godnattsagor, och någon sätter gränser. Åldern vid placering varierar; en del är spädbarn, medan andra är äldre. Många som placerats tidigt ser familjehemmet som sin familj.

Det finns både fysiska och psykiska spår från föräldrarnas brister. Dessa inkluderar övervikt, undernäring, karies och skador från alkohol eller narkotika under graviditeten, samt psykiska skador som osäkerhet, medberoende och missbruk. Många av de omhändertagna ungdomarna lider även av neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, vilket kräver ytterligare stöd från BUP och anpassningar i skolan.

Familjehemmen, som ofta tar emot barn som en extra familjemedlem, utför heroiska insatser dagligen. Beroende på barnets behov, kan relationen till de biologiska föräldrarna vara en utmaning. Familjehemmen får stöd från socialtjänsten i form av rådgivning och utbildning, men relationerna är ofta ansträngda och de biologiska föräldrarna närvarande på olika sätt då lagen är tydlig med att barnet ska ha regelbunden kontakt med sina föräldrar. Detta sker antingen genom möten där familjehemsförälder och representanter för socialtjänsten deltar eller genom besök hos föräldrarna.

Om något händer i familjehemmet så som skilsmässa eller andra större förändringar i familjen så riskerar barnet att förlora den trygga platsen som familjehemmet är. Så helt enkelt vårdnadsöverflytt är väldigt mycket tryggare och förutsägbart för barnet.

Föräldrarna bestämmer också över sådant som ifall barnet ska få stöd via Skolfam (skolstöd till placerade elever), om barnet kan få vaccineras, om barnet kan utredas för ev diagnoser, om barnet kan få resa utomlands. Ibland kan en förälder tyckas vara på rätt köl för att två år senare få en kraftig återgång i ett destruktivt beteende.

Lagen stipulerar att socialtjänsten ska pröva vårdnadsöverflytt var sjätte månad efter att ett barn har varit placerat i samma familjehem under minst två år (SoL 6 kap 8b §). Trots att lagstiftningen stärkts till förmån för barnets bästa, efter händelser som den tragiska med Lilla hjärtat, är vårdnadsöverflyttningar fortfarande ovanliga.

Bland de troligaste orsakerna bakom detta finns att kommuner ofta drar bort sitt stöd till familjehemmet. Det finns inte längre någon som kan medla med föräldrarna, något att vända sig till när barnet är extra utmanade eller att vägleda kring hälso- och sjukvård. Det placerade barnet blir ett barn likt andra biologiska barn även om det behövs mer arbete kring barnet. Det måste inte vara så. Kommunen kan välja att ha kvar hela eller delar av stödet. Detta särskilt i ljuset av att föräldrarnas förmågor och livssituationer kan variera över tid.

Förslag till beslut i kommunfullmäktige:

1. Kommunfullmäktige ger socialnämnderna i uppdrag att utreda familjehemsplacerade barns och familjehems syn på vårdnadsöverflytt, inklusive input från vuxna som tidigare varit placerade i syfte att se över hur stöd till familjehem efter vårdnadsöverflytt skulle kunna förbättras.
2. Kommunfullmäktige, baserat på utredningens resultat, fattar beslut om att bibehålla stöd till familjehem även efter vårdnadsöverflytt.

Kristina Bergman Alme (L)